

Tal 27 januari

En ljum vårkväll för drygt 10 månader sedan befann jag mig i Krakow på det som idag är en mycket vacker parklik plats. Ett gräsklätt fält uppe på en höjd. För den som inte känner igen en stor vit villa med flagnande färg eller den som inte vet att leta efter spåren av ett stenbrott vid höjdens branter är det bara en vacker plats. För de som vet att villan under en viss tid tillhörde kommandant Amon Goeth och att stenbrottet var en del av koncentrationslägret Plaszów får platsen självklart en annan betydelse.

Just den här vårkvällen var jag med om en minnesceremoni tillsammans med andra ledare och ungdomar under en resa med march of the living då judiska ungdomar åker för att studera och uppleva bland annat Förintelsens historia. Vi stod 60 personer i en ring, tätt, tätt intill varandra och var och en av oss höll i en lapp på vilken det fanns en bild och ett par rader om ett barn som föll offer för Förintelsen. Ett efter ett uttalades barnens namn högt i ringen: ”Jag vill minnas 15 åriga Emmanuel Alper från Pinsk i Polen. Jag vill minnas 13 åriga Barouch Bentitou från Algeriet. Jag vill minnas 3 åriga Lenka Nadolna från Lodz”.... En efter en i ringen uttalade vi deras namn: ”Jag vill minnas.”

När turen kom till Tobias Rawet, föregående talare här ikväll, så sa han inte jag vill minnas, utan jag minns. Han mindes sin 5 åriga kusin Joel och hur hans faster Genia kom instörtande på familjens innergård i gettot i Lodz och ropade till hans mor: ”De har tagit Joel”

I flera år har det diskuterats vad vi ska göra när ni överlevande inte längre finns kvar ibland oss? Hur kan man föra dessa tusentals minnesbilder vidare? Vad är möjligt och vad är inte möjligt? Min morfars lillasyster Golda med tjocka flätor och skrattgropar hade en fantastiskt sångröst. Morfar kan höra henne sjunga. Det kan inte jag.

För er som har läst programmet så ser ni att det efter mitt namn står tredje generationen. Men, alla människor här ikväll tillhör en generation där Förintelsen är en del av vårt kollektiva medvetande och således vår gemensamma historia att lära från. Det är allas vårt ansvar att föra vittnesmålen vidare och att i vår egen vardag aktivt reflektera över vad som kan bli den extrema konsekvensen av fördomsfullhet och intollerans.

I mitt yrkesverksamma och privata liv har jag haft förmånen att träffa många överlevande. Jag upphör aldrig att förvånas över hur dessa integritetsstarka människor som blivit bestulna på precis allt lyckats bygga upp ett liv och sprida kärlek omkring sig. Idag minns vi de som mördades men jag vill också rikta ljuset mot er som överlevde. Min morfar har lärt mig att skänka till de som har mindre, att ta mig tid att se dem som behöver min hjälp och att säga vad jag tycker. Även när jag står här nu så kan jag höra honom för mitt inre öra, på sin jiddishmixade svenska: Man måste bry sig! Och det har han rätt i. Ännu har vi förmånen att vara tillsammans. Ni som minns och vi som vill minnas och jag vill uppmana alla yngre att ställa de frågor ni vill ställa och skriva upp de namn ni vill skriva upp innan den förmånen försvinner.